

Specyfika organizacji pracy nad przyswajaniem przez studentów terminologii pedagogicznej

Specificity of organizing work on students' acquisition of pedagogical terminology

DOI 10.25951/14353

Wprowadzenie

W procesie przygotowania nauczycieli niezwykle istotne jest opanowanie przez studentów teoretycznych podstaw nauczanych przedmiotów, w szczególności przyswojenie naukowej i zawodowej terminologii z zakresu pedagogiki. Aktualność rozpatrywanego problemu wynika z wielu okoliczności.

W Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela określono zakres wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych, które absolwent kierunku musi nabyć, aby osiągnąć ogólne i szczegółowe efekty uczenia się. Tak więc, w zakresie umiejętności, absolwent winien „biegle operować pojęciami i faktami z zakresu treści nauczania” (2019). Wynika to z faktu, że sekretem każdego zawodu jest terminologia danej specjalności. Właśnie znajomość terminologii, sprzyjając opanowaniu wiedzy naukowej i umiejętności praktycznych, czyni specjalistę bardziej konkurencyjnym.

Przykładowo zajęcia z dydaktyki pomagają studentowi zrozumieć specyfikę nauczania konkretnego przedmiotu oraz rolę nauczyciela we współczesnej szkole: poznać cechy charakterystyczne nauczania w danym typie szkoły, programy nauczania, typy lekcji, współczesne metody nauczania, środki dydaktyczne, zagadnienia diagnostyki, kontroli i oceny, sposoby rozwijania zdolności oraz społeczno-emocjonalnych umiejętności uczniów, kształtowania u nich pozytywnej postawy wobec uczenia się, rozwijania aktywności poznawczej, myślenia logicznego i krytycznego, nabywania umiejętności wykorzystywania różnych źródeł wiedzy, kształtowania gotowości do samokształcenia przez całe życie.

Przejsie na kompetencyjny model kształcenia nauczycieli zmieniło podejście do znaczenia terminologii w procesie przyswajania informacji edukacyjnych. Nacisk położono na kształtowanie kompetencji, czyli gotowość przyszłego nauczyciela do zastosowania zdobytej wiedzy, w tym opanowanych terminów pedagogicznych, w warunkach zmieniającego się środowiska społeczno-kulturowego i edukacyjnego. Pojawia się potrzeba precyzowania znaczeń terminologii stosowanej w działalności dydaktycznej i zawodowej. A jest to możliwe dzięki wysokiej jakości przyswajania przez studentów podstawowych pojęć pedagogicznych.

Należy również podkreślić znaczenie opanowania terminologii pedagogicznej przez przyszłych nauczycieli dla podtrzymania komunikacji w środowisku zawodowym. Prawidłowe stosowanie terminów specjalistycznych zapewnia najpierw wzajemne zrozumienie na poziomie informacyjnym między studentami a wykładowcami, a następnie między uczestnikami profesjonalnej sfery komunikacji: dyrektorami, kolegami itp., co w konsekwencji prowadzi do podniesienia jakości kształcenia.

Powyższe potwierdza konieczność efektywnej organizacji pracy ze studentami nad przyswajaniem nauczanych pojęć naukowych.

Kwestiom przyswajania informacji edukacyjnych, pojęć pedagogicznych oraz podnoszenia poziomu kompetencji terminologicznej przyszłych nauczycieli poświęcają uwagę liczni naukowcy (m.in. Tałyzyna 1975; Anderson, Krathwohl 2001; Harrell-Levy, Kerpelman 2010; Kaplan, Flum 2012; Bordovskaia, Koshkina 2016; Bordovskaia i in. 2017, Elagina i in. 2023; Nikitina 2023), a także nauczyciele akademicy. Niemniej jednak rozpatrywany problem nie traci na swojej aktualności.

Jak wykazała analiza literatury naukowej, jakość przyswajania pojęć pedagogicznych w wielu badaniach jest przedstawiana głównie w aspekcie rezultatywnym, charakteryzującym końcowy etap tego procesu. Celem niniejszego artykułu jest rozpatrzenie procesualnego i treściowego aspektu przyswajania pojęć pedagogicznych, a także czynników utrudniających ich efektywną interioryzację.

Specyfika przyswajania pojęć pedagogicznych

Pojęcia stanowią fundament systemu wiedzy naukowej i odgrywają ważną rolę w poznaniu naukowym. W pedagogice, ze względu na jej przynależność społeczną, istnieje szereg problemów związanych z wypracowaniem jednoznacz-

ności definiowania pojęć, uzupełnianiem systemu terminologicznego pedagogiki zapożyczeniami z języków obcych, synonimią pojęć pedagogicznych oraz różnicami w treści pojęć stosowanych w dokumentach normatywnych i pracach naukowych.

W podręcznikach często można spotkać się ze stwierdzeniem: „to pojęcie trudne do jednoznacznego zdefiniowania, gdyż istnieje wiele jego różnych definicji”. Tego rodzaju pojęć w pedagogice jest bardzo wiele (nauczanie, wychowanie, edukacja, kształcenie i inne). Można to wytłumaczyć zależnością rozwoju nauk pedagogicznych od zewnętrznych czynników społeczno-kulturowych. Proces nauczania-uczenia się to dynamiczny, otwarty system, który nie może istnieć poza relacjami społecznymi. Dążenie do podnoszenia efektywności jego społecznych i osobistych wyników jest najważniejszym warunkiem pojawiania się nowych pojęć i terminów oraz stałej aktualizacji treści już istniejących. Specyfika pojęć pedagogicznych jest określona przez źródła ich pochodzenia. Mogą one pojawiać się nieintencjonalnie, w sposób spontaniczny, w różnych rodzajach działalności praktycznej, a następnie – utrwaląc się jako trwałe elementy leksyki języka nauki.

Znajomość pojęć pedagogicznych, odpowiedników terminologicznych oraz umiejętność posługiwania się nimi w mowie stanowi najważniejszy komponent gotowości zawodowej współczesnego specjalisty. W toku kształcenia studenci napotykają szereg problemów utrudniających opanowanie aparatu pojęciowego nauk pedagogicznych. Wśród nich znajdują się „problemy ze zrozumieniem wypowiedzi wykładowców, trudności w przygotowaniu notatek z zajęć, trudności z przyswojeniem materiału, trudności z uczeniem się – problemy z pamięcią, myśleniem, zapamiętywaniem, trudności z sesją egzaminacyjną – uczenie się do kilku/wielu egzaminów i zaliczeń, lęk przed rozmową z wykładowcą, unikanie kontaktu z nim” i inne (Klimkowska 2020).

W procesie przygotowania zawodowego studenci muszą przyswoić sobie dużą liczbę terminów zawodowych, i to nie tylko na poziomie ich rozumienia i interpretacji, ale także w celu świadomego stosowania ich w działalności praktycznej. Jak zauważa Wincenty Okoń (2003, s. 64) na przykładzie przyswajania pojęć dydaktycznych:

Zadaniem studiującego dydaktykę nie jest bynajmniej zapamiętanie definicji tych pojęć. Daleko ważniejsze jest zrozumienie ich sensu odniesionego do współczesnej rzeczywistości dydaktycznej, do spotykanych co dzień faktów z dziedziny kształcenia. Ogromnie ważne jest również zrozumienie wzajemnych związków między tymi pojęciami. Dopiero uchwycenie sensu pojęć i związków między nimi może stanowić przygotowanie do dalszych studiów w obrębie dydaktyki. A jeśli o defini-

cje chodzi, każdy studiujący powinien być w stanie sformułować je sobie, co można dopiero uznać za właściwy sprawdzian opanowania tych podstawowych pojęć.

Należy zaznaczyć, że głębokie i trwałe opanowanie przez studenta terminów pedagogicznych przejawia się zazwyczaj w tym, na ile potrafi on: przyporządkować przedmiot lub zjawisko do określonej kategorii, pojęcia; podporządkować przypadek szczegółowy pod pojęcie ogólne; wyjaśnić przyczynowo-skutkowe podstawy wyboru właściwego pojęcia; stosować pojęcia i koordynować działania w nowych warunkach; utrzymać przez dłuższy czas poziom opanowania pojęcia oraz inne (Nikitina 2023).

Kształtowanie pojęć jako kategorii logicznej powinno odbywać się zgodnie z ich charakterystykami, do których należą: treść pojęcia, obejmująca zbiór istotnych właściwości i cech obiektów oraz przedmiotów, które są przypisywane danemu pojęciu; zakres pojęcia, określony zbiorem przedmiotów lub obiektów objętych danym pojęciem; powiązania i relacje między rozpatrywanym pojęciem a innymi pojęciami (Elagina i in. 2023).

Czynniki utrudniające efektywną interioryzację pojęć pedagogicznych w realnym procesie dydaktycznym

Dysonans „teoria pedagogiczna – praktyka edukacyjna”

Problem interakcji między teorią a praktyką edukacyjną jest przedmiotem badań w pracach wielu zagranicznych naukowców, którzy opisali różne modele tej interakcji (Biggs 1976) oraz jej charakter paradygmatyczny (Korthagen i in. 2006), wyodrębnili czynniki wewnętrzne i zewnętrzne sprzyjające kształtowaniu się tezaursu pedagogicznego, zidentyfikowali niektóre przyczyny dystansowania się praktyki edukacyjnej od teorii oraz zaproponowali strategie wzmacniania ich współdziałania (Shaw 1981; Cheng i in. 2010; Higgs 2013).

Zakłócenie jedności teorii i praktyki prowadzi do negatywnych konsekwencji. Po pierwsze, do odrębnego rozwoju obu fenomenów. Po drugie, do odcięcia fundamentalnej wiedzy pedagogicznej od realnych problemów praktyki. Taki stan rzeczy uniemożliwia harmonijny rozwój nauk pedagogicznych i określenie ich możliwości w zakresie podnoszenia efektywności kształcenia. W tym kontekście niezwykle istotny jest aspekt współdziałania teorii i praktyki edukacyjnej, w którym teoria pedagogiczna dostarcza koniecznej, terminowej odpowiedzi na zapotrzebowanie praktyki, podczas gdy praktyka z kolei stanowi podstawę i źródło wiedzy teoretycznej.

Aktualizacja terminologii pedagogicznej poprzez wzajemne wzbogacanie się teorii i praktyki niewątpliwie wpłynie zarówno na treść, jak i praktyczne aspekty przygotowania nauczycieli, zdolnych sprostać wymogom współczesnej rzeczywistości pedagogicznej. Pojawianie się nowych pojęć i ich utrwalenie w teorii dzięki praktyce edukacyjnej będzie sprzyjać odnowie tezaury pedagogicznego, a także konkretyzacji i precyzacji istniejących już pojęć. Taka sytuacja wymaga krytycznego podejścia ze strony studentów do uczenia się pojęć pedagogicznych, zestawiania definicji różnych autorów, analizy istotnych charakterystyk pojęcia oraz określania jego miejsca w systemie innych pojęć, a także oceny merytorycznych zmian w rozumieniu pojęcia z uwzględnieniem zmieniającej się sytuacji społeczno-kulturowej. Złożoność przyswajania pojęć pedagogicznych wynika również z braku możliwości natychmiastowego zastosowania i weryfikacji pojęć w autentycznych sytuacjach szkolnych.

Powierzchniowa praca z tekstem źródłowym

Kształtowanie umiejętności pracy z informacją jest jednym z zadań kształcenia w szkole wyższej. Czytanie tekstów naukowych przez studentów pozwala im uzyskać informację oryginalną, nieprzetworzoną i wiarygodną. Kluczowe znaczenie ma tutaj krytyczna analiza i ocena tekstu z naukowego punktu widzenia. Teksty tego typu zawierają terminologię zawodową, nie zawsze zrozumiałą dla studenta (np. wyrazy obcego pochodzenia, terminy specjalistyczne z danej dziedziny), dlatego podczas lektury należy korzystać ze słowników, encyklopedii, a także z systemów wyszukiwawczych w Internecie, słowników online i innych.

Jak już wcześniej zauważono, brak jednoznaczności w podejściach do definiowania terminów pedagogicznych nie zawsze pozwala studentom na określenie prostych związków przyczynowo-skutkowych między analizowanymi pojęciami. Trudne dla studentów jest także powiązanie nowej treści z wcześniej zdobytą wiedzą, usystematyzowanie materiału i wykorzystanie go w kolejnych etapach nauki. Tak więc trudności w interpretacji i krytycznej analizie tekstów naukowych prowadzą do mechanicznego zapamiętywania definicji.

Przeciążenie terminologiczne i „pozorność” rozumienia

Biorąc pod uwagę fakt, że wszyscy studenci uczęszczali do szkoły, w mniejszym lub większym stopniu większość omawianych pojęć pedagogicznych oraz ich znaczenie jest im znana. Jednakże napotykają oni trudności ze sformułowaniem definicji terminu, ze zrozumieniem relacji rodzaj-gatunek między terminami oraz z budowaniem tezaury.

Cechą charakterystyczną terminologii pedagogicznej jest jej wariantywność, gdy do oznaczenia danego pojęcia obok terminu podstawowego używa się także innych jednostek leksykalnych. Na przykład mówiąc o „pedagogu” można mieć na myśli różne rodzaje działalności pedagogicznej – działalność nauczyciela, wychowawcy, mentora lub wykładowcy. Tego rodzaju przykładów w literaturze pedagogicznej jest bardzo dużo.

Z powodu wieloznaczności terminów pedagogicznych aktualizuje się problem ich precyzowania. Autorzy dążą do skonkretyzowania danego pojęcia, jednak te próby nie pozwalają na przezwycięzenie wieloznaczności, a jedynie pogłębiają problem, rodząc nowe definicje. U studentów powstaje iluzoryczne poczucie zrozumienia pojęć pedagogicznych, przy jednoczesnym braku umiejętności ich operacjonalizacji, wyjaśnienia, podania przykładów czy użycia w nowym kontekście.

Wprowadzenie jednego nowego terminu do tezaursu pedagogicznego prowadzi do uformowania się określonej przestrzeni terminologicznej i znaczeniowej, a w konsekwencji do pojawienia się kilku nowych terminów. W szczególności termin „nauczanie zdalne” całkowicie zmienia charakter interakcji między podmiotami procesu edukacyjnego, logikę jego organizacji i tym samym wpływa na rozumienie istoty zjawiska pedagogicznego leżącego u podstaw terminu „nauczanie”. W związku z tym niezwykle istotna jest konkretna określoność terminologiczna podstawowych kategorii pedagogiki, która pozwala podczas definiowania nowych pojęć pozostawać na gruncie fundamentalnych założeń (Neudakh i in. 2022).

Niski poziom refleksji metapoznawczej i metajęzykowej

Proces przyswajania wiedzy stanowi centralne ogniwo działalności dydaktycznej studentów w szkole wyższej, a głównym zadaniem kształcenia jest stworzenie niezbędnych warunków do efektywnego przyswojenia przez studentów informacji edukacyjnych oraz wysokiej jakości opanowania odpowiednich sprawności i umiejętności. Jako kryterium jakości przyswojonego materiału naukowego badacze uznają stopień świadomości przyswojenia oraz uformowania umiejętności zastosowania zdobytej wiedzy do rozwiązywania standardowych i niestandardowych zadań przez studentów, zgodnie z wymaganiami programów nauczania poszczególnych przedmiotów. Szczególną uwagę w przygotowaniu przyszłych nauczycieli poświęca się przyswajaniu terminologii pedagogicznej.

Brak świadomości procesu własnego uczenia się oraz niedostateczna refleksja nad samym językiem pedagogiki prowadzą do tego, że studenci, odtwarzając

zdobyte informacje, napotykać trudności, np.: z oznaczeniem pojęcia właściwym terminem, wyjaśnieniem jego istoty i treści, określeniem jego struktury; z wyodrębnieniem wszystkich cech pojęcia, ustaleniem związku pojęcia z innymi pojęciami pedagogicznymi; z operowaniem jednocześnie kilkoma pojęciami lub pojęciami z dyscyplin pokrewnych.

W celu przezwyciężenia wskazanych trudności niezbędna jest celowa praca wykładowcy nad zapewnieniem przyswojenia przez studentów terminologii pedagogicznej. W świadomości studentów konkretne pojęcia pedagogiczne powinny być powiązane z wykonywaniem określonych działań. Przyswojone pojęcia, oderwane od działalności, tracą swoją moc jako bodźce uczenia się, narzędzia poznania i działalności praktycznej. Dlatego też działalność wykładowcy na zajęciach dydaktycznych, ukierunkowana na zapewnienie opanowania przez studentów terminów pedagogicznych, zakłada następujące czynności: ustalenie pojęcia, ukazanie jego genezy, określenie podstawowej treści pojęcia, wskazanie obszaru i granic jego stosowania, doprecyzowanie treści, skorelowanie z praktyczną rzeczywistością.

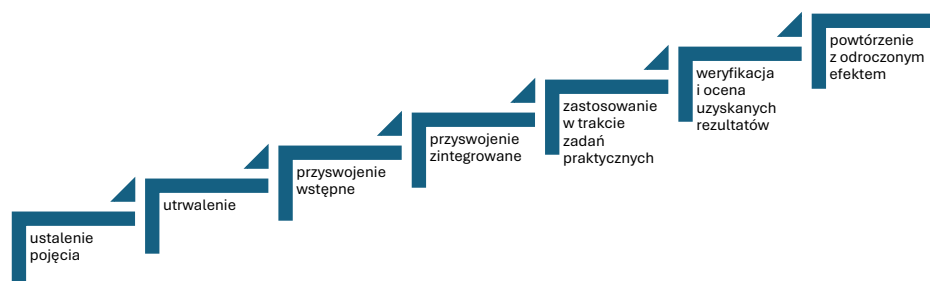
Organizacja pracy nad przyswajaniem przez studentów terminologii pedagogicznej

Organizacja pracy nad przyswajaniem przez studentów terminologii pedagogicznej opiera się na następujących zasadach:

- Ponieważ treść kształcenia jest formowana na podstawie wiedzy naukowej, terminy, których uczą się studenci, należy przedstawiać w rozwoju, a ich definicje powinny odzwierciedlać współczesne osiągnięcia w rozwoju nauk pedagogicznych.
- Działalność studentów w procesie kształcenia powinna mieć charakter systemowy: należy zapewnić opanowanie znajomości terminów, kształtowanie umiejętności przyporządkowania ich do grupy terminologicznej, podania definicji terminu, zrozumienia relacji rodzaj-gatunek między terminami, budowania tezausa itp.
- Na zajęciach dydaktycznych niezbędne jest stworzenie warunków do tego, aby nauczyć studenta – drogą logicznie budowanych rozumowań opartych na wyodrębnianiu istotnych charakterystyk przyswajanych pojęć – samodzielnego rozstrzygania kwestii związanych ze zrozumieniem, interpretacją i zapamiętywaniem nowych terminów.

- Dobór form i metod interakcji dydaktycznej należy dokonywać z uwzględnieniem optymalnej informatywności treści, jej złożoności i przydatności dla studentów. Determinuje to konieczność organizowania wspólnej działalności w ramach jednolitego systemu wartości opartego na wzajemnym szacunku i kolegalnej dyskusji nad kwestiami pojawiającymi się w toku studiowania przedmiotu.
- Trwałość przyswojenia przez studentów terminologii pedagogicznej jest zapewniana także w trakcie studiowania metodyk nauczania poszczególnych przedmiotów, jak również w procesie różnych rodzajów praktyk.

Merytoryczne projektowanie i realizację pracy studentów z terminologią i aparatem pojęciowym pedagogiki należy prowadzić w sposób kompleksowy i etapowy: od wstępnego zapoznania się z pojęciem, przez pracę nad utrwaleniem jego przyswojenia, aż po kontrolę i ocenę, a także możliwości odtworzenia przyswojonego pojęcia po upływie określonego czasu (rysunek 1). W tym celu wykorzystuje się różnorodne zadania, metody i środki.

Rysunek 1. Etapy pracy nad przyswajaniem przez studentów nowych terminów

Źródło: opracowanie własne.

Ponieważ warunkiem koniecznym kształtowania pojęć jest ich zastosowanie w działalności praktycznej, w procesie dydaktycznym studentom można proponować zadania polegające na: formułowaniu definicji pojęcia; rozumieniu istoty pojęć gatunkowych wchodzących w skład jego definicji; rozpoznawaniu obiektów należących do zakresu pojęcia; opracowywaniu schematów klasyfikacyjnych, tabel podsumowujących, modeli; stosowaniu pojęć w różnych sytuacjach; określaniu miejsca danego pojęcia w systemie innych pojęć; ustalaniu powiązań i relacji badanego pojęcia z innymi pojęciami (Elagina i in. 2023).

W toku pracy nad aparatem pojęciowym pedagogiki można również wykorzystywać takie zadania, jak: wyodrębnianie (wyszukiwanie) pojęć w tekście,

definiowanie pojęć (opracowywanie definicji pojęć), opracowywanie tezauryusa dotyczącego problemu, krzyżówek, „alfabetu”, loterii terminologicznej; dyktando terminologiczne; graficzne przedstawienie pojęcia; rozwiązywanie przypadków pedagogicznych (*case-study*), kontekstualizujących pojęcia, ćwiczenia metajęzykowe i metapoznawcze (np. tworzenie map pojęć, portfolio terminologicznego, pisemna refleksja) i inne.

Znacząca praca studentów z terminami pedagogicznymi pomaga im głębiej wnikać w obszar wiedzy pedagogicznej, wykroczyć poza codzienny poziom realizacji działalności edukacyjno-językowej, zapobiec sytuacjom zniekształcania sensu w komunikacji zawodowej. Nauczanie studentów podczas zajęć dydaktycznych pracy z terminologią ma ogromne znaczenie, ponieważ, z jednej strony, pozwala im przyswoić zdobytą wiedzę, z drugiej zaś – opanowują oni sposoby pracy z pojęciami, które następnie będą mogli zastosować w działalności praktycznej z uczniami.

Do oceny jakości przyswojenia pojęć przez studentów niezbędna jest znajomość kryteriów, na podstawie których można wnioskować o efektywności przeprowadzonej pracy. Wychodząc z analizy istoty procesu kształtowania pojęcia i jego głównych charakterystyk jako kategorii logicznej, za podstawowe kryteria przyswojenia pojęcia można uznać następujące: pełnię przyswojenia treści pojęcia; stopień przyswojenia zakresu pojęcia będący miarą jego uogólnienia; pełnię przyswojenia powiązań i relacji danego pojęcia z innymi. Wskazane kryteria są podstawowe, jednak nie wyczerpują one całego zbioru kryteriów przyswojenia pojęć. Istotne jest, aby studenci potrafili poprawnie wykorzystywać przyswojone pojęcia podczas studiowania przedmiotów pokrewnych, w okresie praktyk pedagogicznych, przy pisaniu referatów, prac semestralnych, dyplomowych oraz w późniejszej działalności zawodowej.

Podsumowanie

Celowo, systemowo i sekwencyjnie zorganizowana praca nad przyswajaniem przez studentów pojęć pedagogicznych od pierwszych etapów kształcenia w szkole wyższej pozwala kształtować u przyszłych nauczycieli potrzebę poprawnego i należytego posługiwania się terminologią zawodową, stanowiącą integralny składnik ich kompetencji terminologicznych. Kształtowanie u studentów całościowego wyobrażenia o terminologii pedagogicznej i ogólnie o zasadach poznania naukowego pozwoli w znacznym stopniu zoptymalizować proces kształcenia.

BIBLIOGRAFIA

- Anderson L.W., Krathwohl D.R. (red.) (2001), *A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives*, New York: Longman.
- Biggs J. (1976), *Educology: The theory of educational practice*, <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/0361476X76900345> (data dostępu: 29.10.2025).
- Bordovskaia N.V., Koshkina E.A. (2016), *Structural-functional model of terminological competence of the professionals*, „Vestnik SPbSU”, doi: 10.21638/11701/spbu16.2016.408.
- Bordovskaia N., Koshkina E., Bochkina N. (2017), *Method of studying the level of terminological competence of students*, „ICERI2017 Proceedings”, s. 7531–7537.
- Cheng M., Cheng A., Tang S. (2010), *Closing the gap between the theory and practice of teaching: Implications for teacher education programmes in Hong Kong*, „Journal of Education for Teaching”, 36(1), s. 91–104.
- Harrell-Levy M.K., Kerpelman J.L. (2010), *Identity process and transformative pedagogy: Teachers as agents of identity formation*, „Identity (An International Journal of Theory and Research)”, 10, s. 76–91.
- Higgs L. (2013), *Theory in educational research and practice in teacher education*, Pre-Service and In-Service Teacher Training & Learning and Teaching Styles, <https://pdfs.semanticscholar.org/a213/30d0794bd5c9f8e560a64388429a2d83d16c.pdf> (data dostępu: 29.10.2025).
- Kaplan A., Flum H. (2012), *Theoretical analysis: Identity formation in educational settings: A critical focus for education in the 21st century*, „Contemporary Educational Psychology”, 37, s. 171–175.
- Klimkowska K. (2020), *Kryzys dydaktyczny i co dalej? Przewodnik dla kadry dydaktycznej*, Lublin: UMCS.
- Korthagen F., Loughran J., Russell T. (2006), *Developing fundamental principles for teacher education programs and practices*, „Teaching and Teacher Education”, 22, s. 1020–1041.
- Okoń W. (2003), *Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej*, Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak”.
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, Internetowy System Aktów Prawnych, <https://bit.ly/3AOxp7w> (data dostępu: 28.10.2025).
- Shaw B. (1981), *Is there any relationship between educational theory and practice?*, „British Journal of Educational Studies”, https://www.jstor.org/stable/3120421?seq=1#page_scan_tab_contents (data dostępu: 29.10.2025).
- Елагина В.С., Похлебаев С.М., Савельева О.К. (2023), *Дидактические приемы формирования понятий у студентов педагогического вуза*, „Современные наукоёмкие технологии”, 9, с. 113–117.

- Невдах С.И., Титовец Т.Е., Егорова Ю.Н. (2022), *Тенденции взаимодействия теории и практики образования в условиях обновления тезауруса педагогической науки*, „Вестн БДПУ”, 1, с. 6–11.
- Никитина Е.А. (2023), *Освоение студентами понятийного аппарата педагогики как проблема современного высшего образования*, „Мир науки. Педагогика и психология”, <https://mir-nauki.com/PDF/9SPDMN623.pdf> (data dostępu: 27.10.2025).
- Талызина Н.Ф. (1975), *Управление процессом усвоения знаний*, Москва: Издательство Московского университета.

STRESZCZENIE

W artykule przedstawiono wyniki badań nad problematyką przyswajania przez studentów terminologii pedagogicznej. Celem artykułu jest rozpatrzenie procesualnego i treściowego aspektu przyswajania pojęć pedagogicznych, a także czynników utrudniających ich efektywną interioryzację. Ukazano specyfikę przyswajania pojęć pedagogicznych, związaną z wypracowaniem jednoznaczności ich definiowania, uzupełnianiem systemu terminologicznego pedagogiki zapożyczeniami z języków obcych, synonimią pojęć pedagogicznych oraz różnicami w treści pojęć stosowanych w dokumentach normatywnych i pracach naukowych. Zidentyfikowano i scharakteryzowano czynniki utrudniające w realnym procesie dydaktycznym efektywną interioryzację pojęć pedagogicznych: dysonans „teoria pedagogiczna – praktyka edukacyjna”, powierzchowną pracę z tekstem źródłowym, przeciążenie terminologiczne i „pozorność” rozumienia, niski poziom refleksji metapoznawczej i metajęzykowej. Przedstawiono organizacyjne aspekty pracy nad przyswajaniem przez studentów terminologii pedagogicznej: wskazano zasady, etapy, zadania, metody i środki. Ustalono, że celowo, systemowo i sekwencyjnie zorganizowana praca nad przyswajaniem przez studentów pojęć pedagogicznych od pierwszych etapów kształcenia w szkole wyższej pozwala im głębiej wnikać w obszar wiedzy pedagogicznej, wykroczyć poza codzienny poziom realizacji działalności edukacyjno-językowej, zapobiec sytuacjom zniekształcania sensu w komunikacji zawodowej, co w konsekwencji prowadzi do podniesienia jakości kształcenia.

SŁOWA KLUCZOWE: pojęcie, czynnik, przyswajanie, student, interioryzacja, terminologia pedagogiczna

SUMMARY

The article presents the results of a study on the issue of students' acquisition of pedagogical terminology. The aim of the article is to examine the procedural and substantive aspects of acquiring pedagogical concepts, as well as the factors

hindering their effective internalization. It was revealed that the specificity of acquiring pedagogical concepts is related to the development of unambiguous definitions, the supplementation of pedagogy's terminological system with foreign borrowings, the synonymy of pedagogical concepts, and differences in the content of concepts used in normative documents and scientific works. Factors hindering the effective internalization of pedagogical concepts in the real teaching process were identified and characterized: the dissonance of "pedagogical theory – educational practice", superficial work with source texts, terminological overload and "illusory" understanding, and a low level of metacognitive and metalinguistic reflection. The organizational aspects of work on students' acquisition of pedagogical terminology were presented: the principles, stages, tasks, methods, and means were indicated. It was established that purposefully, systematically, and sequentially organized work on the acquisition of pedagogical concepts by students from the first stages of higher education allows them to gain a more profound insight into the domain of pedagogical knowledge, move beyond the everyday level of educational and speech activity, prevent situations of meaning distortion in professional communication, and, consequently, leads to an enhancement in the quality of education.

KEYWORDS: concept, factor, acquisition, student, internalization, pedagogical terminology